

„Obrtnik“
izhaja 16. dan vsacega
meseca in velja
za pošiljanjem na dom
vred za celo leto
1 gl. 80 kr.,
za pol leta 90 kr.

Uredništvo in
opravništvo:
Gospodske ulice št. 3.

OBRTNIK.

(DER GEWERBSMANN.)

„Der Gewerbsmann“
erscheint am 16. jeden
Monates und kostet
einschliesslich der Zu-
sendung für das ganze
Jahr 1 fl. 80 kr., für ein
halbes Jahr 90 kr.

Redaktion und
Administration:
Herrngasse Nr. 3.

Strokovnjašk list za obrtni stan.

Dopisi in poročila sprejemajo se v slovenskem i nemškem jeziku. — Die **Zuschriften** und **Berichte** werden auf Wunsch auch in deutscher Sprache veröffentlicht.

Razgled.

Zadnji čas pripetilo se je marsikaj kar ne smemo v némar puščati. Obrtnikom koji so prevzeli potrebno, a malo hvale nosečo nalogo spodbujati sodruge k skupnemu delovanju na korist in čast propale obrtije, ter rešiti vsaj to kar še ni izgubljeno, — preostaje dolžnost zabilježiti vsaki korak kojega so obrtniki (ne rečemo obrtniška stranka, ker je strank itak že preveč) naredili naprej ali nazaj.

Volitve v ljudske zastope naj si bodo že državni, deželni ali pa mestni so vselej važne in po volilnih shodih in udeležanju pri volitvah sklepa se zmeraj z naj večjo sigurnostjo, na probujenost narodov in stanov. Pazljivo oko zapazi tudi pri vsaki volitvi neko rudečo nit, ki se vleče mej vso razburjenostjo in utisne vkljubo raznimu umetnemu nasiljevanju volitvi neko posebno znamenje.

Nekaj časa sem zapazujemo torej pri volitvah nekako pomanjkanje navdušenosti. Pa ne le pri nas, marveč povsod. To pa je naravna posledica političnega prepira. Začetkoma je še marsikedo veselje našel celo na prepiru, in interes na razporu; sedaj pa vidi grozne razvaline, koje je napravilo zanemaranje gmo t nega vprašanja na celem polju zakonodajstva. Pod tem uplivom vršijo se sedaj vsake volitve. Naš državni zbor v sedanjosti sestavi peča se vsled tega tudi, izvzemši nekaj prav nepotrebnih in dolgočasnih jezikovnih debat, — večinoma z materijalnimi vprašanji.

Sestava njegova pa vendar ni taka, da bi mogla pravo zadeti v ljudskemu interesu, ker je še vedno le zastop posebnih interesov, ki ne dopuščajo v lastno škodo drugemu pripoznati njegovo pravo.

V malem pa opazujemo nekoliko ne navadne živahnosti (nekateri pravijo kričanja) od strani obrtnikov. Stvar sicer tudi ni še popolnoma dozorela; a pričetek je storjen in živo prepričanje imamo, da bode navzlic vsemu oporekanju in natolcevanju nadaljevan.

Pri nas posebej je bilo do sedaj nezaslišano, da bi se kak ukrep centralnega volilnega odbora ovrgel. Kolike so bile pritožbe do sedaj, da se voli zmiraj na „komando“ one koje si želijo in nasvetovajo ne volilci, — temveč že izvoljeni. Letošnje volitve v mestni zastop ovrgle so ta princip, in kako lahko! V primeri števila volilcev neznatno malo vdeležencev odločevalo je o principijah in osebah, in obrtniki dali so tem volitvam odločilno znamenje ali signaturo.

Nočemo razgovarjati je li tudi vse, kar se je zgodilo prav ali ne, in le toliko omenimo, da nas, izpustivši vse osobnosti, razveseliti mora udeležba in upliv našega stanu, navzlic naši malomarnosti in nejednosti, ki se še zmrtom daje primerjati okoliščinam drugih stanov.

Gotovo pa je, da bi obrtni stan, ko bi se bil udeležil se svojo inteligenco skupno in edino letošnjih volitev, lahko ponosno gledal na vspeh prvega samostalnega nastopa.

Mi in naši somišljeniki ne spadamo k onim, kojim se predbaciva da vedno upijejo „obrnika.“ Pač odločno zahtevamo primeren zastop, toda brez da bi poudarjali da je ravno III. volilni razred naš. Imamo previsoko mnenje o svoji vrednosti, vemo tudi da mnogo obrtnikov, da celo večina plačuje davek ki ga potisne v II. in I. volilni razred. Zagadelj pa tudi povdarjamo da hočemo primerno število zastopnikov, brez da bi se upirali na III. razred, v kojim že nekateri gospodje, ki so se, ko je grozdje še visoko viselo prav radi voliti pustili, — sedaj niti kandidirati nočejo. In ravno oni, ne pa mi obrtniki iznajdli so geslo, da je III. volilni razred prepuščati obrtnikom, da bodejo če se jih že na noben način odkrižati ni, vsaj nekoliko slabiji in zadej, če tudi ne v istini pa vsaj na videz.

Vsled nazorov družih gospodov se je tedaj III. volilni razred deloma pripuščal obrtnikom tako da so bili izvoljeni štirje rokodelci v mestni zastop.

Koliko krika pa je prouzročila ta vest. „Ljubljanski list“ je kakor obseden udrihal

po „čestitih pekovskih in čevljarskih mojstrib,“ proglasil celi stan nevednežem in kričačem, tako da je vsak, ki bi morda za to mesto bil enako sposoben, kakor teoretični gospodje, vesel bil, da ga ni doletela enaka čast izvoljenim biti, kajti zvedili smo, da se ne črti in napada le osoba, marveč da se napada in zaničuje ves naš stan kot nesposoben sodelovati pri mestnemu gospodarstvu.

Tudi mej obrtniki je opravičena misel, želeti si v mestnem zastopu energičnih in inteligentnih svojih zastopnikov. Če jih pa nimajo kakor to drugi poudarjajo, so li temu krivi sami obrtniki?

Se niso li imena nekaterih proti nasvetovanju obrtnikov z večino neobrnikov zavrgle? Pri vsi neučenosti imajo obrtniki kaj naravno in zdravo pamet; letošnje volitve posebno pa so razbistrile oči se marsikomu, in ne treba se bati da ne bi s časoma obrtni stan v mestni zastop odposlal še takih mož, ki bodo nekemu delu našega „razumništva“ morebiti celo „preinteligentni.“ Mislimo da si tacih še manj želijo.

Obrtna prostost.

Ta silno hvaljeni dar novodobnega časa, za kojega slišiš še dandanes do gorečnosti se vnemati kakega vsevedneža, kaj nam je istini prinesel? Preko 30 let je minulo, odkar se je kar mahoma podrl starodavni zid rokodelske skupnosti, in na njegovo mesto postavila oblastna in nadepolna zastava obrtne prostosti!

Proč se zadrugami, bila je občna trjatev. Z novodobnim časom se ne strinjajo, njih ustanova, uprava je zastarela, njih pravice se ne ujemajo z nazori o osobni prostosti; zadruge ovirajo razvitek in napredek industrije, ter dobro služijo le posameznim obrtjuočim mojstrom na veliko škodo občnemu ljudstvu; z eno besedo stare zadruge (cehi) ne spadajo v novo, prosto in razsvetljeno dobo; torej proč z njimi, — prostor obrtni prostosti!

Terdilo se je, da bode obrtna prostost konec storila rokodelskemu monopolu, do

kojega so imeli posamezni pravico, ter da bode nastala neka naravna in zdrava konkurenca, po koji se bodo cene vseh izdelkov same po sebi uravnavale po naravnih pogojih.

Prorokovalo se je tudi da bode obrtna prostost slehernemu marljivemu in izvedenemu delavcu (pomočniku) omogočila ustanoviti lastno obrt, kar za časom starih zadrug ni bilo vsikdar mogoče. Tako kazale so se dobrote obrtne prostosti v čarobni razsvitljavi, in res je bila nada občna, da bode sedaj napočila doba občnega blagostanja.

Žalibog da nam skušnja kaže, da se od vseh prorokovanj ničesar ni obistinilo, da je celo, mesto da bi se blagostanje razširilo, — nastala revščina še bolj občna nego je bila poprej.

Res se je takrat zavidalo samostalnega rokodelca, ker je imel gotov delokrog in je skoraj vsak čevljar, krojač, mizar, pek i. t. d. bil lastnik svojega doma; a obrtna prostost

nas ni pripeljala k temu, da bi toliko več osob doseglo enako blagostanje, — marveč spravila je še prejšnega obrtnika na nič, mej tem ko novincem ni podarila ničesar.

Tisoči propalih mojstrov in na tisoče hirajočih pričetnikov, ki vidijo žalostni konec naravnost pred sabo, prej ali pozneje, zaznamujejo nam osodepolno pot obrtne prostosti.

Ne nameravamo opisavati upliv starih zadrug za časom njih najlepšega razevitja, ne mislimo povdarjati kako spoštovan je bil takrat rokodelski stan in kako merodajno je vplival na upravo mest; a nekaj primér se sedanjim stanjam ohladiti zamore tudi one zagrizene zagovornike obrtne prostosti, ki se v veliki množici še nahajajo mej nami.

Popolnoma resnično je, da marsikaj v starih zadrugah ni bilo več za zagovarjati, da so se v teku časa v te ustanove urinile napake, kojih glede občnega napredka ni bilo več prenašati, — a temelj teh zadrug bil je zdrav, tega bi se ne smelo podreti. Zatorej je pa tudi istina: če je bilo pred obrtno prostostjo mnogo ali recimo veliko napačnega in slabega, da je zdaj pri obrtni prostosti postalo vse še napačnejši in slabejši.

Z obrtno prostostjo nameravala se je odprava „neopravičenega monopola z obrtno

pravico.“ Se je to mari doseglo? Ni li obrtna prostost napravila novih monopolistov. Kapitalske moči vrgle so se na obrt, ustanovile z obilimi denarnimi sredstvi in uporabljenjem novih iznajdeb tovarne za vsakovrstne izdelke, pod pogoji ki ne dopuščajo rokodelcu stopiti ž njimi vtekovanje, kar nam neposredno označuje še veliko večji in silnejši monopol, kakor je bil oni ki so ga vzdržavale stare zadruge.

Monopol še nikdar ni bil toliko razširjen kakor sedaj, in ko so naši predniki v svoji mogočnosti oblastno posvetovali je li podeliti obrtna pravica temu ali onemu prosilcu, ovirali in uničili niso toliko marljivih in izvedenih moči, kolikor jih uniči obrtna prostost, ki dopušča nevedneža šopiriti se nad revnim talentom.

Kaj pa je pridobil stan pomočnikov z obrtno prostostjo? Mu je li ta omogočila pridobiti si samostalnost? Kje pa so oni mnogoštevilni rokodelski pomočniki, ki so zginili kakor kafa z marsikterimi obrti vred. Potrudimo se v tovarne, ondi naši bodemo pomočnike med raznimi stroji stoječe ki se pripravljajo da nastopijo, — obrt? Postava jih ne derži več nazaj, zadruga tudi ne, pot do samostalnosti zapira jim obrtna prostost!

Kaj je anarhist?

Dobro more biti človek podkovan da vé vsaj površno ločiti sedanje socialne prikazni, — pravo podobo današnjih zmot. Doslej se je v Avstriji poznala le tako zvano socialno-demokratska stranka. Komunistov, Nihilistov in Anarhistov nismo imeli, in le par let je minulo odkar smo tudi pri nas osrečeni z idejami koje se vjemajo z naslovom „Anarhist.“ V naših člankih „o komunizmu in socializmu“ razpravljajo se pojmovi teh teorij natančneje, zategadelj hočemo le v kratkem objaviti kaj je razloček mej prvotno stranko socialdemokracije in sedanjimi tako zvanimi Anarhisti. Socialno vprašanje je občna zadeva; a to kar sedaj pri nas vznemirja ni občno, kajti vrši se skorej izključljivo le v delavskih

krogih. Razumljiveji bode torej če govorimo o socialnem delavskem vprašanju.

Delavci (fabriški in obrtniški) pričeli so v Avstriji že od leta 1868. sem kaj živahno gibanje, ki je takoj od začetka merilo na to, zanemarjeni stan z izobraželnimi sredstvi duševno povzdigniti; kmalo pa se je temu cilju pridejala skrb za izboljšanje materijalne stanja z napravljanjam „štreikov“ ustanovo „associacij“ in bolnišnih blagajin. Poleg tega pričela se je pa tudi živahna agitacija v priborenje splošne volilne pravice z namenom pridobiti si veljaven upliv pri zakonodajstvu.

Res je sicer da so se te novotarije od večine pisano gledale, in je beseda „socialdemokrat“ koja obseza navedene napore

provzročila marsikomu kurji pot, a našlo se je v vseh, da celo v visocih krogih precejšno število mož iz nedelavskih stanov, ki so to v istini opravičeno in idejalno gibanje dejansko in teoretično podpirali.

To prvotno gibanje trpelo pa je le malo časa. Vodji delavske stranke so se razporili, in nastal je mej njimi najgnusnejši osebni prepir, v kojega se je mahoma zavlekla cela stranka. Kakor pri vsakem osebem prepiru rabilo se je tudi tukaj mej protivniki umazano orožje, in surovost ki se je po izobraževalnih društvah nameravala odstraniti, vgnezdila se je še prav v nje. Nastale so zaradi osobnosti tudi razne politične frakcije, od kojih je vsaka hotela biti radikalnejši; in ni trpelo dolgo, da je prišel čas, ko so vsled večnega razpora razburjeni duhovi pripravniki postali sprejeti v sé strup anarhističnih idej.

Ko je vsled izjemnih postav na Nemškem znani agitator Janez Most, ki je preje dlje časa bival na Dunaju, — Nemčijo zapustil, ter se preselivši v London, onda začel izdajati časnik pod imenom „Freiheit“, kojega se je na vse čudne viže kolportiralo, poprijeli so se Avstrijski delavci z tako strastjo teh reči, da vsa pozornost in ostro postopanje vlade temu nevarnemu hujskanju ni moglo v okom priti.

Most pa je našel na Dunaju svojega apostelna. Iz procesa čevljarja Merštalingerja znani malar Peukert izdal je v delavskih časnikih prvi parolo, da ne treba delavcu

omike, da ne potrebuje niti volilne pravice in ne normalnega delavnega časa, da ne treba podpornih blagajin in ne varčnosti itd. Geslo je nastavil, da le ekonomično osvobodjenje (to ne more biti družega kakor pridobljenje denarnih sredstev) zamore delavski stan pripraviti do politične prostosti. Raznovrstni spisi hujskajoči proti posestvu, državnemu in človeškemu redu trosili so se mej priproste delavce, in ni čuda da se je mej tem, ko so prebrisani voditelji svoje pete pravočasno odnesli tja v blaženo Ameriko, prijel marsikoga kužni duh, ki mu je otemnil pamet, kajti pаметi majnka onemu, ki z enacemi „beraškemi sredstvi“, kakor so jih avstrijski anarhisti na Dunaju poskusili, — misli preobrniti državni in človeški red! Mi smo bili in ostanemo vsikdar zagovorniki delavskih pravic, zato smo pa tudi v naših krogih največ storili, da se te ideje niso širile, da, — celo naš list vstanovljen bil je deloma v namen, obrtnike kakor tudi delavce odvracati od prenapetosti, ter na postavniki podlagi energično delovati v prid delujočih stanov.

Kaj je tedaj anarhist? Naj bolji odgovor na to vprašanje je: anarhist je človek kojega ne more zadovoliti nikakoršna državna uprava, ki hoče odločevati o vsem in nad vsim, pa vendar ne vé kaj hoče. Zunaj hudobnih a prebrisanih vodjev, ki so pa vsi daleč od streljšča, so vsi drugi večinoma le prenapeti in zapeljani reveži, — žrtve brezvestnih hujskačev!

Za ustanovljenje zadrug po deželi.

Naravno bi sicer bilo, da si jemljejo obrtniki po manjših mestah in po tergih izgled na obrtnikih glavnega mesta, ker so pa pri nas razne okoliščine take, da si ustanovljenja vseh zadrug malokedo upa doživeti, če se dosedanje zares zaspano postopanje ne oživi, treba nam je o osnovanju zadrug po deželi nekoliko nasvetov podajati, ker se po nekaterih krajih obrtniki, posebno kar so dobili slovenske osnovne pravila za stvar živahno zanimajo. Dosedaj ustanovile so se zadruga deloma na Gornje- in Nižje-Avtij-

skem, največ pa skorej po Tirolskem. Povsod so se obrtniki zjediniili mesto v strokovne, — v okrajne zadruga (Bezirksgenossenschaften). Malo število mojstrov in pomočnikov jednega obrta res ne dopušča vspešnega delovanja niti v občini prid, niti za osnovo bolnišnih blagajnic.

V vsakem okrajnem glavarstvu, deloma celo v okrožji sodnjiskih okrajev pa ne bode težko hodilo ustanoviti si zadrugo za vse obrti, koje ondu davek plačujejo. Število udov bode na ta način zadostovalo popolnoma,

da se stori vse, kar je upeljati potreba. Pri nas na deželi do sedaj itak ni čuti mej rokodelci nikake stanovske zavednosti, in gotovo je vsakdo iznenaden, če v svojem potovanju zaide na Nemško. Celo v vaseh zamore tam opazovati neki stanovski duh, ki družji rokodelca bodi si mojstra ali pa pomočnika, in iz lastnih skušenj vemo, da rokodelce po nemških pokrajinah nekoliko več čislanja vživa kakor pa pri nas, na Kranjskem.

Obrt je jeden glavnih stebrov države. Poleg kinetije prisojamo obrtu največjo važnost. Te dva stanova sta jedina, ki vestno in solidno producirata, in se navzlic pridnosti in marljivosti zadovolita z bornim življenjem. Mej tem, ko se je drugih krogov prijel že neki židovski kupčijski duh, ki se zmiraj kaj tesno drgne ob kazenske paragrafe, nahajamo pri teh dveh še največ vestnosti in poštenja. Vratalomnih špekulacij se tukaj še malokdo prime, mej tem ko je brezvestna špekulacija na žepe svojih upnikov navada v velikej industriji in kupčiji. Brezštevilni konkurzi so sicer sad tacega početja, a to ne zdi in ne prišteva se sedaj nikjer več nečastnim činom.

Obrtni stanovi zaslužijo tedaj od državnih in deželnih oblastij vsestransko podporo, kajti država „brez morale“ nima zdrave podlage. Čim bolje se tedaj ovira in prepreči delokrog špekulativnih kapitalistov, tembolje vzdržaval se bode red in mir v državah. Če se tudi vsacega, ki si upa dobrote velikega kapitala za, obče blagostanje zanikavati, prišteva socijalistom, ne sme ga tako naltcevanje ovirati. Svet je sedaj sprevidil, da more pri nadaljevanju dosedanje poti prej ali slej priti do katastrofe. Da je državni red bolj zagotovljen pri obstanku od 1000 blagostojnih državljanov kakor pa pri jednem milijonarju in 999 revežih to menda vsak

sprevidi brez da bi zaradi tega zaslužil vže priimek sovražnika kapitalistov.

Obrtna postava ima pa tudi namen v tej zadevi obrniti stvari na bolje ali vsaj preprečiti, da ne dosepejo na vrhunec. Vlada in državniki izrazili so enako mnenje in če dosedaj strogeje ne postopajo, leži vzrok v temu, da se kremplji kapitalskih moči ne dajo lahko odstraniti. Vsaj od dobre volje teh velevlastij odvisi marsikaj, večkrat celo državne oblastij. Žalibog da smo zabredli tako daleč, a zadnji čas je, da se obrnemo in se uzdrži poštenje in morala. To je pa namen zadrug, bodi si že v mestah ali pa na deželi. Obrtnikom po naših malih mestih in trgih tedaj priporočamo, da se prej ko mogoče snidejo in napravijo zadrugo. Okrajna zadruga bode nekako podobna obrtnemu društvu, skrbela bode za vse, a vstanovili se bodo lahko pri vsakej strokovni pododdelki. Bolnišna blagajna pa naj se vredi tako, da ne bode samo pomočnik ud taiste, temveč tudi samostalen obrtnik. Vsaj v gmotnem oziru večinoma ni veliko razločka mej njima in v slučaju bolezni potrebujeta oba podpora. Kako enakih podpornih društev po deželi primankuje, ve vsakdo, a pospešovala bi se s tem tudi varčnost mej ljudstvom. Okrajne zadruge storijo marsikaj lahko kar dandanes rokodelce išče in ne najde po čitalnicah in bralnih društvah. Prepričani smo pa tudi, da politične oblastij, kojim je obrtna postava izvršiti, to na deželi z vstanovo okrajnih zadrug še ložje in hitreje spolnijo, kakor je to pri nas v Ljubljani mogoče. A dobre resne volje je treba. Obrtni stan naj se vsaj moralično podpira ne pa zavida, sicer bode obilo kesanja, toda prepozno. Varuje naj se tedaj novodobnega strupa, ki se prime slehernega, ki nima ničesar izgubiti, in do tega obrtnemu stanu dosta ne primankuje.

Domače zadeve.

K izpeljavi obrtne postave poroča tukajšna uradna „Laibacher Zeitung“, da je naša deželna vlada dosedaj sedmim rokodelcem dovolila obrtno pravico brez da bi dokazali, da so se svojega obrta

izučili, to je brez vajenskega spričevala. Taki dispens, koji se v posebnih slučajih po postavi dopušča, dobili so 3 čevljarji, 1 pek, 1 brivec, 1 mazavec (lakirar) in 1 krojač. Pri deželni vladi vložile so se

pa pogosto tudi prošnje, da bi se spregledalo pomanjkanje delavskega spričevala, koji je pri rokodelskih obrtjih za naj manj dve leti doprinesiti. V tej zadevi odločilo se je pa, da je dispens od delavskega spričevala, bodi si sam zasé, ali pa tudi pri pomanjkanju vajenskega spričevala po postavi le tedaj dovoliti, kadar gre posestnikom rokodelskih obrtij zato, da prestopijo v kako sorodno ali podobno obrt, ali pa da združijo sorodne obrti.

Enako zamore se taki dispens onim obrtnikom dovoliti, ki so kako rokodelsko obrt na podlagi obrtnega reda od 20. decembra 1859 izvrševali, a pozneje odložili, — če dokažejo da so dotično obrt najmanj dve leti kot posestniki samostalno izvrševali.

Kakor iz teh odločeb spredvidimo, postopa naša deželna vlada v omenjenih slučajih nekaj strogeje, kakor je to nasvetovala kupčijska in obrtna zbornica, ki je kacih 20 prošenj za podeljenje obrtne pravice brez potrebnih spričevalov, za prosilce povoljno rešila. Nedavno brali smo tudi v „Sl. N.“ dopis iz necega kraja, v katerem se pritožuje, da imenovani kraj sedaj nima kovača, ki bi konje koval, ker se prejšnjemu, ki je baje ta posel mnogo let v občo zadovoljnost opravljal, to sedaj več ne dopušča. Menimo da ta pritožba izvira od kacega, ki za svoj obrt gotovo ni sposoben in najbržje obrtne pravice ni dobil. Podkovanje konjev pa je vsekako tako važna obrt, da jo more pravilno izvrševati le strokovnjak. Strogo postopanje je torej pri temu stroku posebno na mestu, da bode vsaj potrebna razlika nastala mej mojstri strokovnjaki, in mej mojstri „skaze“.

Zborovanja v zadevi obrtnih za-
drug imeli so ljubljanski pekovski mojstri in pomočniki skupno na rotovžu. Posvetovale in potrdile so se pravila za vse štiri oddelke zadrug z majhnimi premembami po normalnih pravilih. Odbor predložil jih je že deželni vladi v potrjanje.

Krojaški pomočniki imeli so dva zborovanja in so navzlic nasprotovanju od strani prenapetnežev pri slednjemu izvolili pomočniški odbor za zadrugo; ko jim je g. Kunc

pojasnil, da ne gre tukaj za bolnišno blagajno in ne treba nikake bojazni, da bi se ta prostovoljni zavod siloma zamogel preustrojiti.

Zadružni odbor mojstrov pa ni več popolen, ker je baje predstojnik g. Maršalek odstopil, a drugi odbornik g. Železnikar v zaporu. Kako se bode tedaj ta, od pričetka že ponesrečena zadruga ustanovila, da bode vsim vstregla, bodedo videli.

Druge obrti še vedno niso bile sklicane in tudi tako hitro ne bodejo, ker naš obrtni urad oziroma magistratni komisar g. Tomec za ta kompliciran in deloma prav neprijeten posel v istini nima potrebnega časa.

Pri dopolnilnih volitvah v mestni zbor izvoljeni so naslednji obrtniki oziroma rokodelci gg.: Nolli, Geba, Počivavnik, Skerbinec in Ničman. Od preje sta v zboru ostala dva rokodelca, in sicer g. Horak in Klein, tako da imajo ljubljanski rokodelci sedaj sedem zastopnikov. Želeti bi bilo, da bi se skupno in previdno potezali za korist in občni napredek bele Ljubljane in s takim postopanjem ovrgli predsodek, kojega imajo nekateri nasproti poštememu rokodelstvu in malej obrtiji.

Kranjsko obrtno društvo pretrgalo je nekoliko svoje delovanje, ker v sezóni marsikomu primanjkuje časa; kojega pozneje ne bode manjkalo. Vsaka stvar ima svoj čas; tako tudi društveno življenje.

V zapor dejala je tukajšnja deželna sodnija krojaškega mojstra Železnikarja in čevljarskega mojstra Tuma ml., ker sta na sumu, da sta se pečala z anarhistično propagando. Železnikar bil je velik prijatelj „Ljudskega glasu“, kojega je duševno? in tudi z denarjem podpiral. Ker mu je pa g. Suhadobnik že veliko na dolgu bil, prevzel je Železnikar solastništvo in upravnništvo „Ljudskega glasu“; kar se je č. naročnikom teden pred zaporom z velikimi črkami objavilo. To vse sicer nič ne dene, kajti enake duše se zmiraj snidejo, — lepo pa ni, da „Ljudski glas“ svojega najboljšega prijatelja in podpiratelja sedaj, ko je v nesrečo padel, zatajuje, — da celo piše, da je državni nevaren človek. Kako

modro pa zamolči, kam je prišel njegov administrator, in kako perfidno skuša lastno krivdo obrniti na druge; to gotovo ne zadene drugi, kakor s poštenjem edino privilegirani „Ljudski glas“! Pfui!

Iz lastne skušnje. Urednik „Ljudskega glasu“ more pač veliko konsumirati, kajti skoraj vsako anonco spremlja v domačem delu s kako opazko in pohvalo dotičnega podvzetja. Tako je vže priporočal občinstvu klobuke, obleko, rože, nože, in gostilne iz lastne skušnje. Moža, ki je tukajšnjim klobučarjem sè svojim slabim blagom napravil židovsko konkurenco, čigar firma se niti na ime moža glasila ni, hvalil je na vse kriplje, da je pošten narodnjak, in je skoraj skoprnel od samega češčenja njegove solidnosti. Ni pa dolgo, kar je „Laibacher Zeitung“ objavila tožbo od deželne sodnije zoper to firmo, koja je tožil neki klobučar v Gradcu zaradi neplačanih a že prodanih klobukov.

Kranjska hranilnica namerava na Vrtači sezidati 10 trinadstropnjih hiš za delavce. Stanovanja bodo majhna in cena. Pri vsaki hiši napravil se bode vrt. Reči smemo, da naša hranilnica z nobeno dosedanjih naprav in ustanov še ni storila toliko koristnega za nepremožne ljudi, kakor bode storila z nameravanem zidanjem. Majhna stanovanja so po Ljubljani silno redka in primeroma veliko dražji, kakor pa velika, kojih se ne manjka. Če bode pa kacih 100 družin dobilo stanovanje v novih hišah, pasti morajo vsekako cene majhnih in nezdravih bivališč.

Obrtne šole na Kranjskem. V seji budgetnega odseka dne 9. t. m. pri razpravljanji resolucij, nanašajočih se na učno upravo,

stavilo se je tudi vprašanje glede naprave obrtnih šol na Kranjskem. Na to odgovoril je sekcijski načelnik dr. K. Fidler, da je vlada na Kranjsko že odposlala strokovnjaka, ki ima na mestu proučiti razmere in okoliščine; kar bodo pokazala ta poizvedenja, po tem se bode ravnalo, kje, koliko in kakšnih obrtnih šol se bode postavilo v naši kronovini.

Žganje — strup. Koliko denarja gre na Kranjskem za upojne pijače, se razvidi iz naslednjih dat, ki sicer neso popolne, ali vender sploh kažejo svoto narodnega premoženja za pijače izdanega. Špirita se je upejlalo v Kranjsko deželo leta 1881. — 28.894 hektolitrov; leta 1882. — 30.000 hektolitrov, in v dobi prvih deset mesecev leta 1883 samo po južnej železnici 18.307 hektolitrov. Ako se vzame, da velja doma hektoliter špirita 35 gld., je šlo leta 1881. za špirit 1.020.000 gld., l. 1882. 1.050.000 gld. iz dežele. Ako se vzame, da se pri izdelovanji navadnega žganja primeša samo 100 % vode, in se liter tacega žganja po 30 kr. proda, se je popilo leta 1881. žganja za 840.000 gld., leta 1882. pa za 900.000 goldinarjev. Torej se je leta 1881. izdalo za kupljeni špirit in iz njega narejeno žganje 1,842.000 gld., leta 1882. pa 1,950.000 gld. Ves direktni davek Kranjske dežele znaša 1,316.000 gld., torej bi se z denarjem, za žganje izdanem, lahko plačal ne samo ves direktni davek cele dežele, ampak tudi zemljišno odvezni zaklad! Žganjepitje se od leta do leta množi, kar je razvidno iz tega, da se vsako leto več špirita v deželo uvaža. Glavne postaje na Kranjskem, kamor se pripelje največ špirita so: Ljubljana, Kranj in Rakek.

(„Slov. Narod.“)

Razne stvari.

Moderna sleparija. Jednega najdrznejših sleparjev Izaka Hèrsch Rabbinovizs, ki je vže par let „z urami goljufal“, prijala in v zapor dejala je dunajska policija zaradi raznih goljufij, oškodovanja davkarije in krivih objav. Naši bralci se gotovo še spominjajo velikih inseratov po raznih časnikih, — tudi v naši „Laibacherici“ in v „Slovenskem

Narodu“, — morda tudi v družih, — koji so se objavili pod naslovi: „Grosser Brand in der Schweiz.“ — „Grozoviti požar v Švici“. — „Entsetzliche Katastrofe in Casamicciola“. — „Grozna katastrofa v Casamicciola“. — „Auf Ischia verschüttet“. — „Na Iščiji zasut“ i. t. d., kakor so se ti izrodki židovske iznajdenosti predstavljali. Ko je pa njegovo židovsko ime

začelo že nekoliko sumnivo postajati, opustil ga je podpisavati njegovim „vedno groznim“ inseratom, ter objavljaj naslednje anonce: „Schweizer Uhren und Goldwaaren Vertretungshaus“. — „Uhren-Repräsentanz Granberg“. „Fr. Schapirer“, „Ignaz Oron“ i. t. d. — Da so bile vse te „grozne nesreče“ in še bolj grozne firme iz mišljene in le porodek židovske prekanjenosti je umevno. Naš vrli Izak ni imel na Dunaji niti zaloge niti prodajalnice, za njegovo stanovanje (Schiffamts-gasse Nr. 20), vedela je le pošta s kojo se je dogovoril, da se imajo pisma pod omenjenimi naslovi izročiti v njegovo stanovanje. Izak Rabinoviz pa tudi z tovarnami za ure ni imel nobenih zvez, marveč je njegovim naročnikom, ki so se kakor muhe v pajčevino vjeli, v njegove grozovite inserate, — pošiljal ure, koje je kupoval po dunajskih 27 kr. bazarjih in starinarjih. Koliko ljudi je osleparil ni in tudi ne bode nikoli znano, kajti opeharjeni se sramujejo to objaviti, da nimajo k škodi še posmeha. Ta slepar pa ni prvi in tudi ne zadnji. Nedavno brali smo javno obtožbo, da neka firma v Brnu, ki objavlja anonce, da ima na tisoče ostankov sukna, koje seveda „skoraj zastoj“ prodaja, nima nikakoršne zaloge, temveč pri naročitvi to potrebno sukno v prodajalnicah kupuje. S takim sleparstvom se živi na tisoče oseb, kojim delo smrdi, naše postave tega ne ovirajo, — a naši časniki jih podpirajo. — Kaj pa k temu porečejo obrtniški nasprotniki, kojim gre obrtna in kupčijska prostost nad vse? „War ein verfluchter Kerl dieser Rabinovizs, recht hat er gehabt, warum gehen ihm die Leute auf den Leim.“ Take so načela marsikaterih oblastnih mož mej nami. Mi pa mislimo, da nihče ne more sleparije odobravati, če tudi sam ne slepari!

Mesarji so se na Dunaji pritožili, da gostilničarji nimajo pravice prašičev klati in tako meso in klobase prodajati, ker to v mersarsko obrt spada. Mestni magistrat pa je določil, da klanje prašičev spada tudi v obrt gostilničarjev in se jim to vže iz ozira na preskrbljenje mesta (mit Rück-

sicht auf die Aprovisionirung) ne more prepovedati.

6. oddelek obrtne postave o uredjenju delavskih razmer je po odboru dogotovljen in državnemu zboru predložen. Nasvetovan je tudi normalni delavni dan po 11 ur, kakor tudi praznovanje nedelj, — seveda z izjemami, kakor vse druge določbe obrtne reda.

Na Ogerskem predložila je vlada zbornici načrt nove obrtne postave, na podlagi popolne obrtne svobode. Na občno zahtevanje vseh obrtniških korporacij pa se je prvotni načrt predrušil tako, da se vpelje dokaz zmožnosti, nekako tako, kakor pri nas. V zgornji zbornici pa je baron Bela Liphaj predložil peticijo vseh peštanskih obrtniških zadrug, da se v postavo sprejme tudi upeljava obligatoričnih zadrug. Ko bi Ogri imeli vže skušnje o teh slednjih za sabo, gotovo bi izgubili sedanje navdušenje. Mogoče pa, da se energični Ogri stvari živahneje poprimejo, kakor mi in s tem dosežejo povoljniji vspeh. Brez truda ni kruha!

Kakor pri nas. Iz Stanislava v Galiciji se poroča, da se je v ondotni na novo odprti kaznilnici vže napravilo z vsem potrebnim preskrbljenih delavnic za krojaško, čevljarstvo, mizarstvo, sodarsko, kovaško in ključarsko obrt, kakor tudi tkalnice. Tudi ima ta kaznilnica primerne prostore za vsakojake obrti, koje se imajo izvrševati z kaznjenci. Opravilstvo sprejema vse obrtne naročila, oddaja pa tudi delavske moči privatnim podvzetnikom. — Skorej obrtnikov ne bode več potreba!

Pivovarn je v Avstriji 1992, mej temi 86 na Spodnje Avstrijskem. 25 jih plačuje po nad 10.000 gld. davka na leto. 9 pivovarn plača mej 100.000 in 500.000, jedna mej 500.000 in jeden milijon, ter jedna celo jeden milijon in pol na leto.

Največje mesta v Evropi. Po zadnjem statističnem števljenju ima London 4,019.000, — Paris 2,239.000, — Berlin 1,192.000 — in Dunaj s predmestji vred 1.088.703 prebivalcev.

Naše č. gg. naročnike in prijatelje prosimo da razširjajo „Obrtnika“.